

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 17. mai 2021
(OR. en)

8810/21

POLGEN 74
POLMAR 5
CLIMA 110
COMAR 11
ENER 180
ENV 311
PECHE 156
RELEX 432
SUSTDEV 64
TRANS 293

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	17. mai 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2021) 240 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE uue lähenemisviisi kohta säästva sinise majanduse arendamiseks Euroopa Liidus ELi meremajanduse ümberkujundamine kestliku tuleviku nimel

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 240 final.

Lisatud: COM(2021) 240 final

Brüssel, 17.5.2021
COM(2021) 240 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**uue lähenemisviisi kohta säästva sinise majanduse arendamiseks Euroopa Liidus
ELi meremajanduse ümberkujundamine kestliku tuleviku nimel**

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

uue lähenemisviisi kohta säästva sinise majanduse arendamiseks Euroopa Liidus ELi meremajanduse ümberkujundamine kestliku tuleviku nimel

1. MEREMAJANDUSE KASVU ASEMEL SÄÄSTEV SININE MAJANDUS

Euroopa rohelises kokkuleppes¹ kutsutakse üles majandust kaasajastama ning muutama seda ressursitõhusaks ja konkurentsivõimeliseks majanduseks, kus kasvuhoonegaaside netoheidet vähendatakse järk-järgult nullini ja kus kaitstakse ELi looduskapitali. Euroopa taastekava² eesmärk on edendada rohe- ja digipööret ning muuta Euroopa majandus tulevaste põlvete jaoks õiglasemaks, vastupidavamaks ja kestlikumaks. Euroopa Liidu meremajandus saab rohe- ja digipöördele kaasa aidata. Kestlikuma arengu suunas liikudes saavad valdkonnas alguse innovaatilised meetmed ja ideed, mis toetavad kiiret ja püsivat taastumist ning aitavad kaitsta meie planeeti.

Kui maailma meremajandust võrreldaks riikide majandusega, oleks tegemist maailmas suuruselt seitsmenda majandusega ning ookean kui majandusüksus oleks G7 liige. Meremajandus toimib planeedi kõige suuremas ökosüsteemis: ookeanides on 97 % kogu maakera veest ja seal elab 80 % kõigist eluvormidest. Ookean ümbritseb ja hoiab meid, ta tagab pool inimkonnale vajalikust hapnikust, toidab peaaegu poolt inimkonda, kätkeb endas inimeste tervise seisukohalt olulisi ressursse ning tema majanduslikku tähtsust on raske üle hinnata.

Euroopa meremajandus hõlmab 4,5 miljonit töökohta,³ millest paljud on piirkondades, kus on vähe alternatiive. Euroopa Liidu meremajandus hõlmab kõiki ookeanide, merede ja rannikualadega seotud tööstusharusid ja sektoreid, olenemata sellest, kas nende tegevus toimub merel (nt laevandus, kalapüük, energiatootmine) või maismaal (sadamad, laevatehased, vesiviljelusega tegelevad ettevõtted, rannikutaristud). See on ELi majanduse lai ja kiirelt arenev valdkond, mida on viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt ajakohastatud ja mitmekesistatud. Traditsiooniliste sektorite kõrval arenevad ja kasvavad innovaatilised sektorid, nagu ookeanienergia tootmine, merede biomajandus, biotehnoloogia ja magestamine, mis pakuvad uusi väljavaateid ja kus luuakse uusi töökohti.

Need ja muud majandustegevused avaldavad merekeskkonnale kumulatiivset mõju näiteks nähtava (plastiprügi ja naftareostus) või nähtamatu saastena (mikroplast, veealune müra, kemikaalid ja toitained). Kliimamuutuste ja kasvuhoonegaaside heite mõju ookeanidele ning rannikualadele ja seal elavatele inimestele on laastav. See mõju võib väljenduda veetemperatuuri muutustes, hapestumises, merevee taseme tõusus, sagedasemates ja ulatuslikemas üleujutustes ja erosioonis. Kõnealune mõju koos kliimamuutustest, saastest, ressursside ülekasutamisest ja looduslike elupaikade hävitamisest tingitud elurikkuse vähenemisega, seab ohtu meremajanduse ja ühiskonna kui terviku vastupanuvõime.

¹ COM(2019) 640 final.

² COM(2020) 442 final.

³ Euroopa Komisjon (2020), The EU Blue Economy Report 2020.

Käesolevas teatises esitatakse süsteemne ülevaade maailmamerepoliitika integreerimisest Euroopa uude majanduspoliitikasse. Maailmameri, mille ressursside kasutamisel meremajandus põhineb, on Euroopa rohelises kokkuleppes sätestatud rohepöörde tugisammas. Merede tähtsust energiatootmisel, transpordi keskkonnahoidlikumaks muutmisel ja kestliku toidutootmise tagamisel on raske üle hinnata. Heas seisundis ookean on kestliku majanduse jaoks elutähtis. Roheline ja sinine poliitika tuleb omavahel tihedamalt siduda ning seda lähenemisviisi peaks järgima ka ELi piiridest kaugemal, näiteks ookeanide majandamisel rahvusvahelisel tasandil.

Säästev sinine majandus pakub võimalusi uute töökohtade ja ettevõtete loomiseks. Eesmärk on luua meredele ja rannikualadele avalduva mõju leevendamiseks vastupanuvõimeline majandusmudel, mis põhineb innovatsioonil, ringmajandusel ja austaval suhtumisel meredesse. See tähendab, et toetatakse ettevõtjaid, kes kasutavad või loovad taastuvaid ressursse ning aitavad säilitada mere ökosüsteeme, vähendada reostust ja suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele. Sellised ettevõtjad seatakse eeskujuks neile, kes peavad oma ökoloogilist jalajälge vähendama. See on oluline nii inimeste kui ka planeedi jaoks. ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030⁴ tunnistatakse, et ilma heas seisundis ookeanideta on elu meie planeedil ohus. Ilma ookeani ressurssideta kaotab planeedi inimühiskond toimetulekuvõime.

Käesolevas teatises esitatakse üksikasjalik ja realistlik tegevuskava, et meremajandus suudaks täita oma olulist rolli Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisel. Tänu oma dünaamikale ja innovatsioonipotentsiaalile on sektoril head võimalused rohepöörde hoogustamiseks, asendades kontrollimatu kasvu keskkonnasõbralike, kliimakindlate ja kestlike tegevustega, mis mõjutavad merekeskkonda vähem. Vananenud arusaam, et keskkonnakaitse on majanduskasvuga opositsioonis, annab teed arusaamale, et meremajanduses on keskkond ja majandus omavahel lahutamatu seotud. *Meremajanduse kasvu* asemel tuleb keskenduda *säästva* sinise majanduse arendamisele.

Euroopa mered ja ookeanid on kliima- ja elurikkuse kriisi lahendamisel looduslikud ja olulised liitlased. Selleks et suurendada merekaitsealade pindala 2030. aastaks praegusest 11 %-lt 30 %-le,⁵ saavutada ambitsioonikad eesmärgid merede saastest puhastamisel, kasutada maksimaalselt ära Euroopa loodusvarasid ja merevarustust ning saavutada Euroopa 2030. aasta ja kliimanetraalsuse eesmärgid, on vaja õigusakte tõhusamalt rakendada. Käesolev teatis koos kavandatud **ookeanialaste teadusuuringutega**⁶ sillutab teed nende eesmärkide elluviimisele.

Käesolevas teatises kutsutakse meremajanduse ettevõtjaid üles toetama Euroopa rohelise kokkuleppe põhimõtteid. Viimase 15 aasta jooksul on EL loonud tugeva aluse Euroopa integreeritud ja koostoimelisele merenduspoliitikale, kuhu on kaasatud liikmesriigid, piirkonnad ja kohalikud sidusrühmad ning mis arvestab rohemajanduse põhimõtetega. Säästva sinise majanduse loomine eeldab veelgi tihedamat koostööd üldsuse ja sidusrühmadega, alates suurtest ja väikestest ettevõtjatest kuni kohalike kogukondadeni ja noorteni, kes on ookeanide hea seisundi kirglikud kaitsjad. Säästva sinise majanduse põhimõtte peab enda ümber koondama *kõik* kogukonnad ja sektorid. Lisaks komisjoni juba toimivatele algatustele esitatakse käesolevas teatises (2. peatükis) sinise majanduse

⁴ Kestliku arengu eesmärk 14 – kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mere elusressursse, et saavutada säästev areng.

⁵ COM(2020) 380 final.

⁶ Kavandatud ookeanialane teadusuuring „Heas seisundis ookeanid, mered ning ranniku- ja siseveekogud“.

tegevuskava süsinikuheite vähendamise, looduskapitali säilitamise, ringmajanduse ja vastutustundliku toidutootmise valdkonnas. Kuigi tegevuskava ei ole ammendav, kuulutatakse selles välja mõned uued algatused ning kirjeldatakse vahendeid (3. peatükk) ja toetusi (4. peatükk) kestliku meremajanduse saavutamiseks.

2. MEREMAJANDUSE VÄÄRTUSAHELATE ÜMBERKUJUNDAMINE

2.1 Kliimanetraalsuse ja nullsaaste eesmärkide saavutamine

Säästev sinine majandus pakub palju lahendusi Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks. Paljude praeguste tegevuste CO₂ jalajälge on vaja vähendada ning keskenduda tuleb uutele, CO₂-neutraalsetele tegevustele. Sinine majandus võib aidata kaasa CO₂-neutraalsusele, kui arendada avamere taastuvenergia tootmist ning muuta meretransport ja sadamad keskkonnasäästlikumaks.

EL soovib vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega ja saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsuse. **Avamere taastuvenergia** tootmine aitab neid eesmärke saavutada ning 2050. aastal võiks veerand ELi elektrist olla pärit peamiselt (kuid mitte ainult) avamere tuuleparkidest. Kestlik mereenergia peaks lisaks fikseeritud tuuleturbiinide toodangule hõlmama ka ujuvtuulikute toodetud elektrit ning soojus-, laine- ja loodeteenergiat. Need on kujunemisjärgus tehnoloogiad, mis peaksid jõudma kommertskasutusse kümne aasta jooksul. Selleks et kiirendada nende tehnoloogiate arendamist, avaldas komisjon 2020. aastal uue ELi avamere taastuvenergia strateegia,⁷ mille eesmärk on suurendada avamere taastuvenergia tootmisvõimsus 2030. aastaks viiekordseks ja 2050. aastaks kolmekümnekordseks.

Euroopa rohelise kokkuleppe kohaselt tuleb kõigi transpordiliikide, sealhulgas **meretranspordi** kasvuhoonegaaside heidet vähendada 90 %. Euroopa mereteed on oluline ühendustüüpi, mis seob meid üleilmse kaubandussüsteemiga. Kuigi meretranspordi heitkogused on suhteliselt väiksemad kui maantee- või õhustranspordi puhul, tekitab meretransport suure mahu ja sõltuvuse tõttu fossiilkütustest lisaks süsinikusaastele ka muude saasteainete heidet. Meretranspordi (ja kalapüügi) süsinikuheite vähendamine kahandab mitte ainult kasvuhoonegaaside heidet, vaid ka õhu- ja veereostust ning veelust müra, avades samal ajal uusi majandusvõimalusi.

Teatistes säästva ja aruka liikuvuse strateegia kohta,⁸ mis avaldati 2020. aastal, seati eesmärk tuua 2030. aastaks turule esimesed heitevabad laevad ja vähendada meretranspordi süsinikuheidet asjakohaste meetmete abil. Need hõlmavad ELi heitkogustega kauplemise süsteemi võimalikku laiendamist meretranspordile ning energiatoodete maksustamise ühtlustamist ELi energia- ja kliimapoliitika raames seoses energia maksustamise direktiivi⁹ läbivaatamisega. Komisjon kaalub ka uute jõuseadmete lisamist väikelaevade direktiivi¹⁰ käimasoleva läbivaatamise käigus ja laevade põhjustatud reostuse direktiivi läbivaatamist. Samal ajal hoogustatakse algatusega FuelEU¹¹ taastuvate ja vähese CO₂-heittega kütuste (nt vesinik ja vesinikul põhinevad kütused, biokütused, sünteetilised kütused, elekter, muud

⁷ COM(2020) 741 final.

⁸ COM(2020) 789 final.

⁹ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiv 2013/53/EL väikelaevade ja jettide kohta ning direktiivi 94/25/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12312-FuelEU-Maritime->

säästvad energiad (nt tuuleenergia)) tootmist ja kasutuselevõttu ning kai ääres seisvate laevade varustamist kaldal asuva elektrivarustussüsteemi kaudu. Sellega seoses vaadatakse läbi ja viiakse vastavusse nii üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) määrus kui ka alternatiivkütuste taristu direktiiv, et tagada asjakohase tankimistaristu kasutuselevõtt. ELi laevatehased võiksid haarata kinni võimalustest, mida pakub uuenduslike energiatõhusate teenuslaevade kiiresti kasvav turg. Selliste laevade kütusekulu ja CO₂-heidet on märkimisväärselt väiksem.

Lähtudes nullsaaste tegevuskavast ja tuginedes ELi vetes loodud heitekontrolli piirkondade eedale, on komisjonil kavas luua Vahemerel uued heitekontrolli piirkonnad. See peaks aitama piirata rahvusvahelise meretranspordi tekitatud õhusaastet ning vähendada kümne aasta jooksul SO₂ ja NO_x heidet vastavalt 80 % ja 20 %. Heitekontrolli piirkonnad on kavas luua ka Mustal merel.

Sadamad on piirkondade ja riikide ühenduvuse ning majanduse jaoks üliolulised. Kuna Euroopa tööstusmaastik muutub (näiteks avamere taastuenergia kasutamise laiendamisega), teiseb ka sadamate roll. Komisjon on arvamusel, et lisaks lastikäitlemisele ja logistikale on tulevikus sadamate ülesanne toimida tähtsate energiakeskustena ning hallata integreeritud elektri, vesiniku-¹² ning muude taastuvate ja vähese CO₂-heidetega kütuste süsteeme. Samuti on sadamatel oluline roll ringmajanduses (laevade ja muude sadamatööstuste jäätmete kogumine, ümberlaadimine ja kõrvaldamine ning laevade kasutusest kõrvaldamine) ning teabevahetuse (veealused kaablid) ja tööstuse valdkonnas (tööstusklastrid). Süsinikuheidet vähendamist ja nullsaaste saavutamist toetab arukate digilahenduste ja autonoomsete süsteemide kasutamine, mis aitavad optimeerida liiklusvooge ja veoste käitlemist sadamates ja nende ümbruses. Uutest ülesannetest tulenevalt paranevad ettevõtjate töötingimused ja ümberkaudsete kogukondade elutingimused. Ka väike- ja kalasadamad peaksid muutuma keskkonnahoidlikumaks.

Selleks et toetada energiatootmist, meretranspordi ja sadamate süsinikuheidet vähendamist ja saastest puhastamist, teeb komisjon järgmist:

- loob **merekasutajate sinise foorumi**, et koordineerida avamerekäitajate, sidusrühmade ja teadlaste arutelusid, mis on seotud kalanduse, vesiviljeluse, laevanduse, turismi, taastuenergia ja muude valdkondadega. Kavas on arendada meetmete sünergiaid ja ühitada mere konkureerivaid kasutusviise;
- edendab ELi vahendite kasutamist, et **muuta meretransport keskkonnahoidlikumaks**. Selleks on kavas
 - a) suurendada lähimerevedude kasutamist rohkem saastavate transpordiliikide asemel,
 - b) renoveerida ELi merelaevastik (nt reisilaevad ja avamererajatiste varustuslaevad), et parandada selle energiatõhusust ning
 - c) arendada ELi kõrgetasemelist tootmissuutlikkust ja tehnoloogilist võimekust;
- seab eesmärgiks kasutada uut **Euroopa Merendus-, Vesiviljelus- ja Kalandusfondi**, et toetada kalalaevastikke puhtamate mootorite ja tehnika kasutuselevõtmisel, tingimusel et renoveerimisega ei kaasne liigset püügivõimsust ega ülepuüki;
- liigub säästva ja aruka liikuvuse strateegias püstitatud **heitevabade sadamate** eesmärgi poole, tehes koostööd Euroopa sadamafoorumi säästvate sadamate töörühmaga, et konsulteerida asjaomaste sidusrühmadega ning jagada ja edendada

¹² COM(2020) 301 final.

parimaid tavasid ja alt ülespoole suunatud algatusi sadamateenuste keskkonnasäästlikumaks muutmisel¹³;

- toetab liikmesriike liidu elanikkonnakaitse tugevdatud mehhanismi ja Euroopa Meresõiduohutuse Ameti reostustõrjemeetmete kaudu merereostusega seotud õnnetusteks valmistumisel ja neile reageerimisel.

2.2 Ringmajanduse edendamine ja jäätmetekke vältimine

Inimtegevuse mõju vähendamine merekeskkonnale on kollektiivne kohustus. Meremajandusel on oluline roll, et võidelda reostusega mitmel rindel ja valdkonna arendamisel saab ära kasutada uusi võimalusi, mida selline tegevus pakub.

Igal aastal satub Euroopa meredesse ligikaudu 27 000 tonni makroplasti (peamiselt ühekordselt kasutatav plast, kaotatud või kasutuselt kõrvaldatud püügivahendid ja laevaheitmed)¹⁴. Pärast merestrategia raamdirektiivi¹⁵ kohaselt võetud ulatuslikke meetmeid on ELi liikmesriigid kokku leppinud, et rannas ei tohiks olla rohkem kui 20 prahiühikut rannajoone iga 100 meetri kohta. Suurt soovi hoida Euroopa mered puhtana toetab ühekordselt kasutatavate plasttoodete direktiiv,¹⁶ milles käsitletakse ühekordselt kasutatavaid plasttooteid ja kalapüügivahendeid, mis moodustavad praegu 70 % ELi mereprügist. Samasugused õigusaktid on kavas vastu võtta ka merepõhja prügi ja mikroplasti kohta. Komisjon on astunud samme kalapüügivahendite ringmajandust toetava disaini standardite välja töötamiseks, et hõlbustada olulusringi lõppu jõudnud püügivahendite korduskasutamist ja ringlussevõttu. Kaotatud ja mahajäetud püügivahendite tekitatud kahju vähendamise meetmed on lisatud komisjoni ettepanekusse kalanduskontrolli määruse¹⁷ muutmise kohta. Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi¹⁸ uue määruse kohaselt jätkatakse rahalise toetuse andmist kaluritele, kes prügi ja kaotatud püügivahendeid¹⁹ merest välja korjavad ja kokku koguvad, ning rahastatakse prügi nõuetekohast töötlemist sadamates ja lossimiskohtades, nagu on sätestatud sadama vastuvõtuseadmete direktiivis²⁰. EL väärtustab kalurite rolli merede kaitsmisel ning julgustab riike ja tööstust seda rolli edendama.

Parim lahendus on vältida prügi sattumist merre. ELi nullsaaste tegevuskava pakub ainulaadset võimalust tõhustada meetmeid toitainetest (mis põhjustavad eutrofeerumist), saasteainetest, prügist (mis koosneb peamiselt plastist) ja vealusest müra- ja tuleneva reostuse vähendamiseks.

Lisaks saaste vähendamisele on väga oluline töötada välja ringmajanduse mudelid ja lahendused. ELi 2020. aasta ringmajanduse tegevuskavas²¹ on esitatud ambitsioonikas eesmärk hoida materjale ja ressursse kasutuses nii kaua kui võimalik ning minimeerida

¹³ Uue Atlandi ookeani tegevuskava 2.0 kohaselt on sadamad esmatähtsad meremajanduse väravad ja keskused. Algatusega WestMed loodi säästva transpordi ja keskkonnahoidliku laevanduse tehniline tööühik.

¹⁴ SWD(2018) 254 final.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategia raamdirektiiv).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta.

¹⁷ COM(2018) 368 (Ettepanek on praegu kaasseadusandjate juures esimesel lugemisel).

¹⁸ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi ning millega tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014 – 3. detsembri 2020. aasta poliitiline kokkulepe.

¹⁹ Võimalik on kasutada püügivahendeid, mis on varustatud asukohaanduritega.

²⁰ Direktiiv (EL) 2019/883, millega muudetakse direktiivi 2010/65/EÜ.

²¹ COM(2020) 98 final.

jäätmeid, suurendades seeläbi ringlust. Suurte laevade ringlussevõtuks on EL kehtestanud laevade ringlussevõtu määruses²² ainulaadsed ja ambitsioonikad standardid. Komisjonil on kavas kõnealune määrus 2023. aastaks läbi vaadata, et laiendada selle kohaldamisala ja tugevdada praegust korda. Avamere nafta- ja gaasiplatvormide keskkonnahoidlikul kasutusel kõrvaldamisel ja optimaalsel käitlemisel järgib EL Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni ja komisjon kaalub asjakohaste ELi õigusaktide läbivaatamist.

Selleks et võidelda merede peamiste saasteallikate vastu ja edendada ringlussevõttu, teeb komisjon järgmist:

- võtab meetmed, et 2030. aastal satuks merre poole vähem **plastiprügi ja toitaineid ning väheneks keemiliste pestitsiidide kasutamine ja nendega seotud riskid**;
- võtab meetmed, et piirata **mikroplasti** kasutamist toodetes ning töötab välja märgistus-, standardimis-, sertifitseerimis- ja regulatiivmeetmed, et vältida mikroplasti tahtmatut sattumist keskkonda, sealhulgas meetmed mikroplasti kokkukogumise suurendamiseks toote olelusringi kõigis etappides;
- tagab, et püügitegevuse käigus merest kogutud prügist teatatakse sadamas ning et pärast **plastist püügivahendite kasutamist kogutakse need kokku ja võetakse ringlusse**. Komisjon valmistab ette asjakohased rakendusaktid ja on palunud sektori standardiorganisatsioonidel välja töötada ringlussevõetavate kalapüügivahendite standardid;
- teeb ettepaneku vaadata läbi **laevade ringlussevõtu** määrus²³ ja ELi nõuded **avamereplatvormide** kasutusest kõrvaldamiseks, et tagada merekeskkonna nõuetekohane kaitse.

2.3 Elurikkuse säilitamine ja loodusesse investeerimine

Elurikkuse säilitamine ja kaitse peaks olema meremajanduse aluspõhimõte. Merede elurikkus on kalanduse, biotehnoloogia, turismi ja muude sektorite toimimise eeltingimus ning elurikkuse säilitamine ja taastamine avab uusi majandusvõimalusi.

ELi elurikkuse strateegias aastani 2030 on ette nähtud laiendada kaitsealasid 30 %ni ELi merealast ja luua ökoloogilisi koridore. Need meetmed aitavad taastada elurikkust, leevendada kliimamuutuste mõju ja suurendada vastupanuvõimet ning meetmetega kaasneb märkimisväärne rahaline ja sotsiaalne kasu. On tõestatud, et merekaitsealadega, eelkõige rangelt kaitstud aladega seotud investeeringud toovad suurt majanduslikku kasu ning tõhusa kaitse korral kasvavad kalavarud ja mereelustik kiiresti.

Rannikutaimestiku (nt loodetevööndis asuvate alade taimestik, mangroovid ja mererohi) säilitamine ja nende kasvukohtade taastamine võib anda märkimisväärse panuse Euroopa roheline kokkuleppe süsinikdioksiidiheite vähendamise eesmärkide saavutamisse, sest taimed, mullad ja setted seovad nn sinist süsinikku²⁴. Sinise süsiniku sidumise võime käib käsikäs rannikualade elurikkuse säilitamisega. Lisaks on elurikkuse taastamisel ning ranniku- ja mereökosüsteemide vastupanuvõime suurendamisel keske tähtsusega tehisrahude projekteerimine, oluliste merepõhja elupaikade (korallrahud, suured vetikametsad jt)

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1257/2013 laevade ringlussevõtu kohta ning määruse (EÜ) nr 1013/2006 ja direktiivi 2009/16/EÜ muutmise kohta.

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1257/2013 laevade ringlussevõtu kohta ning määruse (EÜ) nr 1013/2006 ja direktiivi 2009/16/EÜ muutmise kohta.

²⁴ Ranniku- ja ookeaniökosüsteemides talletatav süsinik.

taastamine ning lahenduste leidmine saastunud alade puhastamiseks ja eutrofeerumise vastu võitlemiseks. Iga sellist tegevust võib käsitleda omaette majandussektorina. On selge, et kõiki võimalikke tegevusi tuleb käsitleda terviklikult, et need oleksid tõeliselt kestlikud. Merebiotehnoloogia pakub lahendusi ka materjalide, ensüümide, toidulisandite ja ravimite tootmiseks.

Tulevikku suunatud ja ökosüsteemipõhise lähenemisviisi rakendamine ELi õigusaktide²⁵ alusel vähendab kalanduse, mineraalide kaevandamise ja muu inimtegevuse kahjulikku mõju mere ökosüsteemidele, eelkõige tundlikele liikidele ja merepõhja elupaikadele. Selleks et vähendada kalanduse keskkonnamõju mereelupaikadele, on komisjon võtnud meetmeid ning kehtestanud nõuded püügivahendite ja võrgusilma suuruse, keelualade ja püügihooegade kohta. Praegu valmistab komisjon ette aruannet, milles käsitletakse nende meetmete rakendamist, ja avaldab peatselt uue tegevuskava, mille eesmärk on viia kalapüük, sealhulgas põhjalähedane kalapüük, paremini vastavusse elurikkuse eesmärkidega. See hõlmab vajaduse korral meetmete võtmist, et piirata elurikkusele eriti kahjulike püügivahendite kasutamist (nt põhjapüügivahendite kasutamine on praegu kõige rohkem merepõhja kahjustav tegevus). Euroopa Merendus-, Vesiviljelus- ja Kalandusfondi kaudu tuleks toetada üleminekut selektiivsematele ja vähem kahjustavatele kalapüügiviisidele.

Merekeskkonna elurikkuse säilitamiseks ja taastamiseks teeb komisjon järgmist:

- esitab **ettepaneku õiguslikult siduvate ELi eesmärkide kohta, et taastada kahjustatud ökosüsteemid**, eelkõige peamised kalade kudemis- ja kasvualad ning alad, millel on suurim potentsiaal koguda ja säilitada süsinikku ning ennetada loodusõnnetusi ja vähendada nende ulatust;
- teeb 2021. aasta lõpuks ettepaneku **uue tegevuskava kohta, mille eesmärk on kaitsta kalavarusid ja mereökosüsteeme** ning milles käsitletakse eelkõige tundlike liikide ja elupaikade kaitseks vajalikke meetmeid;
- teeb koostööd liikmesriikide, piirkondade ja Euroopa Keskkonnaametiga, et teha kindlaks ja määrata 2021. aasta lõpuks **täiendavad merekaitsealad** ning määratleda range kaitse sisu;
- edendab ja toetab **kohalikke osalusalgatusi** (nt kogukonna juhitud kohaliku arengu algatused, kalandusvaldkonna kohalikud tegevusalgatused), mille eesmärk on ühtaegu mereressursside taastamine ja kohalike elatusvahendite säilitamine.

2.4 Rannikualade vastupanuvõime

Loodusvarade, majanduslike vahendite ja taristu kaitsmine tähendab kohanemist kliimamuutuste vältimatute tagajärgedega. Betoonist taristu (tammid ja betoonitõkked) asemel peaks kliimamuutustega kohanemine põhinema looduslikel ja looduspõhistel lahendustel, nagu märgalad (nt sooldunud märgalad), mererohupõllud, mangroovid ja lited. Rannikualadel aitab roheline taristu arendamine säilitada elurikkust, rannikualade ökosüsteeme ja maastikke ning toetada turismi ja rannikualade

²⁵ Sellega seoses on oluline rakendada täielikult järgmisi õigusakte: merestrategia raamdirektiiv (2008/56/EÜ), linnudirektiiv (2009/147/EÜ), elupaikade direktiiv (92/43/EMÜ), direktiiv 2011/92/EL, direktiiv 2001/42/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia (COM(2020) 380 final).

majanduse kestlikku arengut. Nendest kohanemismeetmetest kujuneb meremajanduse uus eraldiseisev sektor.

Umbes kolmandik ELi elanikkonnast elab rannikust vähem kui 50 km kaugusel. Rannikualadel ja Euroopa paljudel saartel elab rohkem kui 200 miljonit inimest. Valitsustevaheline kliimamuutuste rühm märkis 2018. aastal, et 2100. aastaks tõuseb merevee tase tõenäoliselt 0,4–0,8 meetrit ning kui üleilmse kasvuhuonegaaside heite suundumus püsib praegusel tasemel, siis ulatub merevee tõus tõenäoliselt kuni 1,1 meetrini²⁶. Soojuse neeldumise ning Gröönimaa ja Antarktika jää kadumise tõttu jätkub merepinna tõus pärast 2100. aastat veel sajandeid. Lisaks suureneb kliimamuutuste tõttu suurusjärgu võrra meredest ja ookeanidest lähtuvate äärmuslike ilmastikunähtuste tõenäosus, need põhjustavad suurt kahju elanikkonnale, majanduslikele vahenditele ja taristule.

ELi avaliku sektori kulutused rannikualade kaitsmiseks erosiooni ja üleujutuste eest olid ajavahemikul 1990–2020 hinnanguliselt üle 5 miljardi euro aastas²⁷. Teisest küljest oleks tegevusetusest tingitud kahju aastas kuni 340–360 miljardit eurot, mis tuleneks ökosüsteemi teenuste kadumisest ELi rannikualadel. Selleks et uurida, millised peaksid olema ühised vastumeetmed ja neid kavandada, on vaja veel palju tööd teha. Kliimamuutustega kohanemist käsitlevas uues ELi strateegias²⁸ on sätestatud tegevusraamistik, mille kohaselt peab kohanemine ELis toimuma arukamalt, kiiremini ja süsteemsemalt ning rahvusvahelised meetmed olema jõulisemad, et suurendada vastupanuvõimet kliimamuutustele. Kõnealuse strateegia suuniste kohaldamiseks teeb komisjon järgmist:

- kogub teavet, et **täita teadmislünki** ja edendab innovatsiooni, et suurendada rannikualade vastupanuvõimet kliimamuutustele (sh võrreldes ja analüüsides traditsioonilisi ja looduspõhiseid lahendusi);
- suurendab Copernicuse programmi ja Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu seire, modelleerimise ja prognoosimise suutlikkust, et paremini ennustada **äärmuslike ilmastikunähtuste** (nt üleujutused, tormipuhangud) ja **piirkondliku meretaseme tõusu mõju**;
- **ergutab sama merepiirkonna ja sarnaste vajadustega rannikualade ja saarte koostööd**, et töötada välja kohanemisstrateegiad ja ühised lähenemisviisid rannikualade majandamiseks,²⁹ investeerida rannikualade kestlikku kaitsesse ja kohandada rannikualade majandustegevust;
- abistab liikmesriike ELi fondidest toetatavate **investeeringute pikaajalisel kavandamisel**.

2.5 Jätkusuutlikud toidusüsteemid

Mereressursse paremini kasutades ning otsides alternatiivset tooret toidu ja sööda tootmiseks, võib meremajandus aidata leevendada survet kliimale ja toiduainete tootmiseks vajalikele loodusvaradele.

²⁶ Valitsustevaheline kliimamuutuste rühma eriaruanne „Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate, Summary for Policy Makers“, osa B.3.1, <https://www.ipcc.ch/srocc/chapter/summary-for-policy-makers/>.

²⁷ <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts>.

²⁸ [SEC\(2021\) 89 final](#).

²⁹ Nõukogu 13. septembri 2010. aasta otsus 2010/631/EL Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse konventsiooni Vahemere rannikualade integreeritud majandamise protokollil Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta.

Üks valdkond, mis vastutab süsinikuheite ja saaste suurenemise ning elurikkuse vähenemise eest, on praegune toidu tootmise ja tarbimise süsteem. Komisjoni strateegia „Talustaldrikule“³⁰ eesmärk on muuta süsteem kestlikuks, järgides terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab paljusid meremajanduse aspekte. See hõlmab vastutustundlikku kalapüüki, et viia kalavarud jätkusuutlikule tasemele, kestlikku vesiviljelust, et täiendada loodusest püütavaid koguseid ja vetikate tootmist alternatiivina põllumajandusele.

Euroopa kalandussektoris on tehtud märkimisväärseid edusamme, et viia Euroopa kalavarud tagasi kestlikule tasemele ja täita ühise kalanduspoliitika kestlikkusstandardeid,³¹ eelkõige Atlandi ookeani kirdeosas. Siiski on veel suuri probleeme, näiteks on vaja võtta kasutusele selektiivsemad püügitehnikad, et vähendada soovimatut saaki ja tagasiheidet. Tagasiheidet on tõsine kalavarude raiskamine ja kahjustab nii mere bioloogiliste ressursside kestlikku kasutamist kui ka kalanduse elujõulisust. ELi kalanduskontrolli määruse käimasolev läbivaatamine, sellega seotud arutelu kontrolli puudumise üle lossimiskohustuse täitmisel ning vajadus dokumenteerida täpsemalt tundlike liikide püüki ja kaaspüüki näitavad, kui oluline on üleminek traditsioonilistelt kontrollimeetoditelt uutele digisüsteemidele.

Kalanduse digiteerimine ja täiustatud vahendite (nt elektroonilised kaugseiresüsteemid, digitaalsed püügiaruanded, ökosüsteemi modelleerimine ja tehisintellekti vahendid) kasutusele võtmine aitab optimeerida püügitoiminguid ning võimaldab samal ajal koguda ja analüüsida andmeid, parandada kontrolli ja seiret ning lõppkokkuvõttes toetada mere bioloogiliste ressursside kestlikku majandamist ilma füüsilise kohalolekuta. Sellised kõrgtehnoloogilised süsteemid võivad kujuneda kalandussektoris standardiks. Digitaalse oskusteabe edendamine kalandussektoris aitaks luua uue põlvkonna töökohti.

Kestliku majandamise korral on **vesiviljelus** väärtuslik ja vähese mõjuga toormeallikas toidu ja sööda tootmiseks. ELi vesiviljelus vastab kõrgetele kvaliteedi- ja loomatervishoiustandarditele, kuid mitmekesistamise,³² konkurentsivõime ja keskkonnatoime osas on veel arenguruumi. Vähese mõjuga vesiviljelus (nt madala troofilise tasemega, multitroopne ja mahe vesiviljelus) ja vesiviljeluse keskkonnateenused võivad edasise arendamise korral anda olulise panuse Euroopa rohelise kokkuleppe, strateegia „Talustaldrikule“ ja säästva sinise majanduse eesmärkide saavutamisse. ELi vesiviljeluse uutes strateegilistes suunistes³³ on sätestatud kontseptsioon ja tegutsemisviis selle muutuse saavutamiseks. Suunistes toetatakse parimaid tavasid, et tagada keskkonnasäästlikkus ja soodustada vesiviljeluses ringlustavade rakendamist, näiteks piirkondade keskkonnaseire ja jäätmekäitluse kaudu. Mahepõllumajandusliku toidu sektori arendamise tegevuskava³⁴ sisaldab mitut algatust, mille konkreetne eesmärk on edendada mahepõllumajanduslikku vesiviljelust ELis.

³⁰ COM(2020) 381 final.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ.

³² EL impordib ikka veel üle 70 % tarbitavatest mereandidest. Vesiviljelustooted moodustavad vaid 25 % ELi mereandide tarbimisest ning ELi vesiviljelussektoris toodetakse vähem kui 2 % ülemaailmsest vesiviljelustoodangust. Vesiviljelustootmine on ELi liikmesriikide ja kasvatatavate liikide arvestuses jätkuvalt väga koondunud, seega on olemas märkimisväärne potentsiaal selle mitmekesistamiseks.

³³ COM(2021) 236 final.

³⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12555-Organic-farming-action-plan-for-the-development-of-EU-org>.

Lisaks sellele, et **vetikad** on bioressursipõhiste toodete ja biokütuste toore, võivad vetikad olla ka otstarbekas ja kestlik alternatiiv toidu ja sööda tootmiseks. Vetikatest valmistatud toit võib leevendada põllumajandusest, vesiviljelusest ja kalandusest tulenevat keskkonnasurvet. Investeerimine mikrovetikate kui uue loomasööda toorme tootmisse, võib aidata vähendada loodusliku kala püüki loomasöödaks. Kuigi eutrofeerumise vastu võitlemine eeldab reostuse vähendamist eelkõige selle tekkekohas, võib vetikate tootmine merel aidata kõrvaldada veest liigset süsinikku, lämmastikku ja fosforit. Uute vetika- ja merepõhiste toidu- ja söödatoodete viimine Euroopa Liidu turule on suur võimalus kestliku toidusektori arendamiseks. Kuigi mitu toodet on juba turule jõudnud, võidakse uute vetikapõhiste toitude turuleviimise suhtes kohaldada uuendtoidu määruse³⁵ nõudeid ja turustamiseelset luba. Komisjon uurib ka rakutehnoloogial põhinevate mereandide potentsiaali uuendusliku ja kestliku alternatiivina.

Tarbijate nõudlus selliste toodete järele, millel on väike keskkonnajalajalg ja lühike tarneaehel, üha kasvab. Samal ajal peab turg väärtustama kalurite ja kalakasvatavate jõupingutusi toodete kvaliteedi parandamisel. Strateegia „Talust taldrikule“ sisaldab algatusi kestliku toidu märgistamise kohta, mis võimaldab tarbijatel teha teadlikke valikuid. ELi tegevusjuhendiga, milles käsitletakse vastutustundlikku äritegevust ja turustamist toidutarneahelas, püütakse saavutada tarneahela keskmises osas ambitsioonikate kohustuste võtmist, et toetada kalurite ja kalakasvatavate jõupingutusi jätkusuutlikkuse tagamisel ning muuta mereandide väärtusahelad kestlikumaks. Selleks et tugevdada tarbijate positsiooni ja tagada ELi kalandus- ja vesiviljelustoodete turul võrdsed tingimused, ajakohastatakse ELi mereandide turustamisstandardeid.

Kestlike toidusüsteemide rajamiseks meremajanduses teeb komisjon järgmist:

- esitab 2023. aastaks seadusandliku ettepaneku, et luua kalandus- ja vesiviljelustooteid hõlmav raamistik, et kiirendada ja hõlbustada üleminekut kestlikule toidusüsteemile;
- esitab 2022. aastal seadusandliku ettepaneku **mereandide kaasaegsete ja kestlike turustamisstandardite** kohta, et anda tarbijatele ja tarneahelas osalejatele võrreldavat teavet mereandide keskkonnasäästlikkuse, sotsiaalse kestlikkuse ja nende süsinikujalajälje kohta;
- võtab 2022. aastal vastu **vetikaid käsitleva sihtotstarbelise algatuse**,³⁶ et toetada ELi vetikatööstuse arengut. Algatusega hõlbustatakse vetikate lubamist uuendtoiduna, vähendatakse taotluskulusid, hõlbustatakse turulepääsu, suurendatakse tarbijate teadlikkust vetikatoodetest ja nende aktsepteerimist, kõrvaldatakse teadmislünki ning teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud puudusi;
- toetab **üleminekut kalanduse digitaalsele kontrollimisele** ja edendab kalanduseeskirjade jõustamist, vaatab läbi kalanduse kontrollisüsteemi, et võtta kalanduses kasutusele täiustatud digitaalsed kontrollimehhanismid;
- hindab rakutehnoloogial põhinevate mereandide tootmisega seotud potentsiaalseid teadus- ja investeerimisvajadusi;
- **ühise kalanduspoliitika rakendamisel** tugevdab Vahemere ja Musta mere kalavarude majandamist, tehes Vahemere lääneosa kalavarude majandamise mitmeaastase kava kiirel rakendamisel tihedat koostööd kõigi sidusrühmadega.

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2283 uuendtoidu kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1169/2011 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 258/97 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1852/2001.

³⁶ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12780-Towards-a-strong-and-sustainable-EU-Algae-sector>.

3. SÄÄSTVA SINISE MAJANDUSE ARENGU TOETAMINE

3.1 Teadmised ookeanidest

Sinise majanduse kestliku ümberkujundamise eeltingimuseks on usaldusväärsed, kvaliteetsed ja ühtlustatud ookeaniandmed. Põhjalikumad teadmised ookeanidest ja nende ökosüsteemidest ning vaba juurdepääs andmetele võimaldavad tööstusel, riigiasutustel ja kodanikuühiskonnal teha teadlikke otsuseid.

Ühiste standardite ja avatud juurdepääsu põhimõtete kaudu koondatakse EMODneti³⁷ sadade institutsioonide mõõtmisandmeid, et viia EL esirinda **mereandmete** ja ookeanivaatluste **jagamisel**. Copernicuse merekeskkonnateenusega pakutakse satelliitandmeid ja prognoositeenuseid ELi merebasseinides ja maailmas. Jätkatakse tööd, et parandada ookeani digiteerimist ning andmete eraldusvõimet ja kasutatavust ning muuta need andmed teadmisteks ja vahenditeks paljude sidusrühmade hüvanguks. See töö, eelkõige maailmamere digiteisiku³⁸ arendamine algatuse „Destination Earth“ raames, hõlmab mitmeid rahvusvahelisi institutsioone ning see aitab võidelda keerukate keskkonnamuutuste ja nende sotsiaal-majanduslike tagajärgedega, jälgides ja jäljendades maailmamere arenguid. See kujutab endast ka konkreetset panust ÜRO algatusse „Ookeaniteaduste dekaad kestliku arengu hüvanguks“³⁹.

Sotsiaal-majanduslikud andmed on olulised sisendid poliitikakujundajatele ja ettevõtjatele, kes peavad tegema otsuseid kiiresti arenevas keskkonnas, eriti kriisiaegadel. Alates 2018. aastast on ELi meremajanduse kaardistamiseks koostatud sinise majanduse aruandeid. Majanduse edusamme saab jälgida kasutajasõbraliku rakenduse⁴⁰ abil, mis lähtub sinise majanduse näitajatest. Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete turu seirekeskus⁴¹ on kogunud, hallanud ja levitanud andmeid kalandus- ja vesiviljelusturgude ning mere bioloogiliste ressursside uuenduslike kasutusviiside kohta. Andmed on avaldatud sinise biomajanduse aruandes. Alates pandeemia algusest on uutes ja sagedamates analüüsides hinnatud sektorile avaldunud mõju reaalses, mis võimaldab ettevõtjatel prognoosida eeskirjade ja tarbimisharjumuste muutumist ning kohaneda ja taastuda kiiremini. Sellega aidatakse saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärki luua vastupidavam toidutarneahel.

Selleks et luua säästvale sinisele majandusele üleminekuks vajalikku teadmist, teeb komisjon järgmist:

- valmistab 2022. aastaks ette **ookeanivaatlusalgatuse**, et struktureerida ja ühtlustada ookeanide kohta erinevatel eesmärkidel (keskkonnaseire, kalavarude ja vesiviljeluse majandamine, teadusuuringud, ohutu navigeerimine) andmete kogumist;

³⁷ <https://emodnet.eu/en>. EMODnet koondab rohkem kui 120 organisatsiooni, kes esitavad merekeskkonna andmeid seitsmes valdkonnas: batümeetria, geoloogia, merepõhja elupaigad, keemia, bioloogia, füüsika ja inimtegevus. Andmeid töödeldakse selliselt, et muuta need lihtsasti leitavaks ja kättesaadavaks ning rist- ja taaskasutatavaks (FAIR: Findable, Accessible, Interoperable, Reusable)..

³⁸ Luuakse maailmamere temaatiline digiteisik ja see lisatakse süsteemi „Destination Earth“ alates 2023. aastast.

³⁹ <https://www.oceandecade.org/>.

⁴⁰ <https://blueindicators.ec.europa.eu/>

⁴¹ EUMOFA: <https://www.eumofa.eu/>.

- loob 2021. aastal koos komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskusega **sinise majanduse vaatluskeskuse**, mis avaldab **iga-aastaseid sinise majanduse aruandeid** ja annab ajakohastatud teavet edusammude kohta sinise majanduse CO₂-heite vähendamisel;
- avaldab kindla metoodika **mõiste „looduskapital“ integreerimiseks majandusotsustesse**. See eeldab nii mere ökosüsteemiteenuste majandusliku väärtuse kui ka merekeskkonna tervena hoidmisest tulenevate sotsiaalmajanduslike kulude ja tulude hindamist ja kvantifitseerimist;
- laiendab Copernicuse mereteenust kui ELi võrdlusalusust maailmamerega seotud prognoosideks ja mereilmakeskuse tegevust, et pakkuda üleeuroopalisi üldiseid rannikuteenuseid;
- jätkab investeerimist modelleerimisse, et paremini jälgida elusaid ökosüsteeme ja kalavarusid ajas ja ruumis.

Kõik eespool osutatud algatused on kooskõlas Euroopa Komisjoni Euroopa andmestrateegiaga,⁴² sest nendega tehakse avaliku sektori andmed taaskasutamiseks kättesaadavaks ning võimaldatakse andmete vaba liikumist ELis ja sektorite vahel, millest saavad kasu ettevõtjad, teadlased ja haldusasutused.

3.2 Teadusuuringud ja innovatsioon

Mere- ja merendusuringud ning innovatsioon on asendamatud, et saavutada ELi eesmärk saada 2050. aastaks kliimanetraalseks, kaitsta ja taastada mere ökosüsteeme ning muuta sinine majandus ideede ja meetmete taimelavaks kestliku innovatsiooni loomisel.

Uuenduslikud tehnoloogiad nagu suurandmed, tehisintellekt, kõrgetasemeline modelleerimine, keerukad andurid ja autonoomsed süsteemid tõenäoliselt muudavad sinist majandust lähitulevikus. Uute tehnoloogiatega võidakse aidata traditsioonilistel sektoritel nagu laevandus, kalandus ja turism parandada nende jätkusuutlikkust ja ringlust; kujunemisjärgus sektorid nagu sinine biotehnoloogia, avamere taastuenergia ja meresõidu turvalisus sõltuvad niigi täielikult innovatsioonist. Tänu innovatsioonile saavad rannikukogukonnad oma majandust taastada või ümber kujundada ning saada kohalikeks kestlikkuse edendajateks. Kogukonna juhitud kohalik areng, mida rahastatakse Euroopa Merendus-, Akvakultuuri- ja Kalandusfondist, on võimas vahend selle protsessi edendamiseks⁴³.

Teadusuuringute ja innovatsiooni rolli rohelise kokkuleppe saavutamiseks vajalike muutuste suunamisel ei ole võimalik üle hinnata. Programmi „Euroopa horisont“ raames tehtavate teadus- ja innovatsiooniinvesteeringutega toetatakse üleminekuprotsessi, et luua säästva sinise majanduse väärtusahelad ning võimaldada nii rohe- kui ka digipöoret. Programmi „Euroopa horisont“ raames loodavatel uutel missioonidel ja Euroopa partnerlustel on otsustav roll, andes kodanikele ja valdkonnas tegutsejatele (väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, akadeemilised ringkonnad, teadlased, avaliku sektori asutused ja investorid) võimaluse koos kavandada ja rakendada lahendusi.

Tihedas kooskõlas programmiga „Euroopa horisont“ aitavad aruka spetsialiseerumise strateegiad edendada innovatsiooni Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusel. Uue piirkondadevahelise innovatsiooniinvesteeringute algatusega toetatakse piirkondadevahelisi projekte, millega arendatakse Euroopa väärtusahelaid, ning ELi kliimameetmete

⁴² COM(2020) 66 final.

⁴³ Mitu näidet võib leida nende võrgustikust FARNET.

innovatsioonifondist toetatakse merekeskkonna vähese süsinikdioksiidiheitega tehnoloogia näidisprojekte.

Komisjon töötab säästva sinise majanduse üle-euroopalise innovatsiooni ökosüsteemi loomiseks välja järgmised algatused:

- kandidaatmissiooni „**Ookeanide, merede ning ranniku- ja sisevete hea seisund**“ eesmärk on vähendada mereökosüsteemide häirimist, taastada mere- ja mageveeökosüsteeme, võidelda elurikkuse kadumise ja reostuse vastu ning edendada sinise majanduse lahenduste kliimanetraalseks muutmist;
- **uus Euroopa partnerlus kliimanetraalse, säästva ja tootliku sinise majanduse valdkonnas**, mis peaks käivituma 2023. aastal, kujuneb avalikuks algatuseks, mida kaasrahastavad EL, riikide valitsused ja riiklikud teadusuuringute rahastamisasutused.

3.3 Investeeringud

Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide täitmiseks on vaja suuri investeeringuid. 2030. aasta seisuga võib kolmandik sinisesse majandusse tehtavatest investeeringutest olla endiselt jätkusuutmatud. On väga oluline, et eespool 2. peatükis kirjeldatud jätkusuutlikkuse küsimused integreeritaks nüüd kõikidesse investeerimisotsustesse, olenemata investeeringute allikast.

Erakapitali puhul on komisjon, Euroopa Investeerimispank ja WWF koostöös era- ja avaliku sektori finantsasutustega määratlenud jätkusuutlikud ookeanipõhised põhimõtted ja standardid. Seni on vabatahtliku säästva sinise majanduse rahastamise algatusega⁴⁴ ühinenud rohkem kui 50 finantsasutust. Oluline vahend jätkusuutliku merendusala majandustegevuse määratlemiseks on praegu väljatöötamisel olev ELi jätkusuutlike investeeringute taksonoomia.

ELi-poolne **avaliku sektori rahastamine** on endiselt eluliselt tähtis vähem arenenud tehnoloogiate ja projektide jaoks, mis peavad kaasama investoreid, vähendama kulusid ja ebakindlust ning kiirendama turule sisenemist. Uus InvestEU programm on väga oluline meretranspordi, sadamate ja avamere taastuvenergia, samuti elurikkuse kaitse ja taastamise, säästva vesiviljeluse ja ookeanide seire seisukohast. Näiteks transpordisektoris laevade renoveerimine või moderniseerimine, et neist saaks vähese heitega ja heitevaba tehnoloogiaga laevad, toetaks töötlevat tööstust ja annaks Euroopale strateegilise eelise. Uute avamere taastuvenergiaprojektide puhul võib riskide ja kapitalikulude vähendamine põhjustada positiivse ahelreaktsiooni erakapitali ja uute investeeringute kaasamiseks.

Ühtekuuluvuspoliitika vahenditest rahastatakse jätkuvalt projekte, millega üleminekul toetatakse keskkonnahoidlike ja süsinikdioksiidiheitevabade lahendustega meretranspordis, vähendatakse sadamataristu CO₂-heidet ja võetakse kasutusele taastuvenergiaallikaid, samuti toetatakse ringmajandusettevõtjaid ja kohalikke kliimamuutustega kohanemise meetmeid. Lisaks toetatakse taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendiga liikmesriike üleminekul nüüdisaegsele, ressursitõhusale, konkurentsivõimelisele ja vastupidavale majandusele. Asjaomaste riiklike kavade puhul eeldatakse meremajanduse tehnoloogiat ja võimekust toetavaid reforme ja investeeringuid ning rahastamisvahendi puhul jäetakse kõrvale meetmed, millega kahjustatakse märkimisväärselt keskkonda või mereressursside säästvat kasutamist.

⁴⁴ <https://www.unepfi.org/blue-finance/>.

Selleks et suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid käesoleva teatise põhiprioriteetidesse, teeb komisjon koostööd Euroopa finantseerimisasutustega:

- komisjon teeb koostööd **Euroopa Investeerimispannaga**, et kooskõlastada jõupingutused Euroopa merede, eelkõige Vahemere reostuse vähendamiseks. Mõlemad institutsioonid kaaluvad võimalusi ärgitada erainvestoreid ja riiklikke arengupanku selle jõupingutusega ühinema;
- komisjon teeb koostööd **Euroopa Investeerimisfondiga**, et luua raamistik, mis hõlbustaks säästva sinise majanduse jagatud eelarve täitmise rahastamisvahendite kasutamist;
- selleks et aidata väiksemaid ettevõtjaid, kellel on ümberkujundavaid ideid, kuid kelle juurdepääs erakapitalile on keeruline, pakutakse komisjoni BlueInvesti⁴⁵ platvormi kaudu kohandatud tuge, nähtavust, juurdepääsu investoritele ja investeerimisvalmiduse alast nõustamist. Sellega seoses täiendab InvestEU raames antav ELi eelarveline tagatis, millele liituvad ELi eelarvest eraldatavad valdkondliku programmi rahalised vahendid, erakapitali, et rahastada nn sinise tehnoloogia idufirmade ja alustavate ettevõtete riskikapitali;
- **Riigiabi eeskirjade** ja taastuenergiadirektiivi eelseisva läbivaatamisega kehtestatakse tingimused, et toetada puhta energia, sealhulgas avamere taastuenergia kasutuselevõttu keskkonnasõbralikul ja kulutõhusal viisil.

3.4 Sinised oskused ja töökohad

Hoolimata tööturu üldisest jahtumisest pandeemia tõttu, pakub rohe- ja digipöörde tohutut tööhõivepotentsiaali. Selle potentsiaali saavutamiseks on ülimalt oluline, et tehnoloogia tippasemel tegutsevad ettevõtjad saaksid kasutada kvalifitseeritud tööjõudu. Samuti on vaja parandada üldsuse suhtumist meremajanduse töökohtadesse.

Sinises majanduses tekib üleminekuga seoses juba töökohti – näiteks kuni 30 % avamere taastuenergia ettevõtjatest kurdab kas selle üle, et tööturul puuduvad neile vajalikud oskused või et olemasolevatest oskustest ei piisa (nt tehnikute puhul). Ainuüksi avamere tuuleenergia sektoris võib töökohtade arv 2030. aastaks kolmekordistada.

Uue Euroopa oskuste tegevuskavaga⁴⁶ aidatakse ettevõtjatel ja üksikisikutel oskuste täiendamise ja ümberõppe kaudu kohaneda digiteeritud protsesside ja uute tehnoloogiatega. Programmi „Erasmus+“ raames loodud meretehnoloogia oskuste arendamise liit⁴⁷ näitab oskustealase valdkondliku koostöö kavade⁴⁸ raames 2021. aasta lõpuks, kuidas täita oskuste lõhet avamere taastuenergia- ja laevaehitustööstuses, ning esitab oskuste strateegia, mis võetakse kasutusele riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

Meremajanduse töökohti käsitlevat programmi, millest on alates 2016. aastast toetatud töötajate ümberõpet ja uute oskuste omandamist, on kavas laiendada, et katta Euroopa rohelisest kokkuleppes ja sanitaarkriisist tulenevaid koolitusvajadusi. Soolise tasakaalu

⁴⁵ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/frontpage/1451>.

⁴⁶ COM(2020) 274 final.

⁴⁷ <https://www.projectmates.eu/>.

⁴⁸ Kavast esitatakse peamistele sidusrühmadele (ettevõtjad, ametiühingud, uurimisinstituudid, haridus- ja koolitusasutused ning riigiasutused) ettepanek luua sektoripõhised partnerlused, töötada välja oskuste strateegiad ning konkreetsed õppe- ja koolitusprogrammid, et täita oskuste lõhe oma sektoris.

edendamiseks merendusega seotud kutsealadel investeerib komisjon merendussektoris töötavate naiste andmete kogumisse, konsolideerimisse ja analüüsimisse.

2021. aastal esitas komisjon ambitsioonika tegevuskava Euroopa sotsiaaldiguste samba ja selle kahekümne põhimõtte rakendamiseks kogu ELis. Euroopa Merendus-, Vesiviljelus- ja Kalandusfondist toetatakse konkreetselt kalurite koolitamist ja oskuste täiendamist ning muid algatusi, mille eesmärk on investeerida inimestesse, oskuste täiendamisse ja sotsiaaldialoogi. Inimestesse, töökohtadesse ja oskustesse investeeritakse ka mitmest muust ELi fondist (nt Euroopa Sotsiaalfond+ ja tehnilise toe rahastamisvahend). EL on võtnud kohustuse parandada töötervishoidu ja -ohutust merel, selleks koolitatakse sinises majanduses töötajaid ning parandatakse meremeeste ja kalurite töötingimusi⁴⁹.

Komisjoni eesmärk on:

- edendada ja hõlbustada **oskuspartnerluste** loomist oskuste paktide alusel ELi tööstusstrateegias kindlaksmääratud sinise majanduse valdkonna tööstuse ökosüsteemides (nt avamere taastuenergia või laevaehituses);
- käivitada 2022. aastal Euroopa Merendus- Kalandus- ja Vesiviljelusfondi raames **meremajanduse töökohti käsitlev uus projektikonkurss** ja spetsiaalne projektikonkurss naistele eesmärgiga suurendada naise osakaalu töötajate hulgas ja suurendada nende kaalukust sinise majanduse ametlikus juhtimises;
- edendada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ja Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni konventsioonide ülevõtmist või vastuvõtmist, et parandada **töötingimusi ja ühtlustada meeskonnaliikmete koolitusnõudeid** ning tõsta sellega kutseala mainet.

4. JÄTKUSUUTLIKU JUHTIMISE TINGIMUSTE LOOMINE

Ookeanid ja mered toovad kasu kõigile, kuid neid võidakse üle kasutada, võtmata arvesse tagajärgi. See loob vajaduse laialdaselt tunnustatud eeskirjade ja konventsioonide järele ruumiplaneerimise, kodanike kaasamise, piirkondliku koostöö, meresõidu turvalisuse ja rahvusvahelise poliitika vallas.

4.1 Mereruumi planeerimine

Mida suurem on nõudlus meretuumi kasutamise järele, seda olulisem on ruumiplaneerimine. Mereruumi planeerimine on oluline vahend poliitiliste prioriteetide vaheliste vastuolude vältimiseks ning looduskaitse ja majandusarengu ühitamiseks. Nii kodanikke kui ka sidusrühmi hõlmav avalik konsultatsioon on mereruumi planeerimise protsessi oluline osa.

Mereruumi planeerimisel on keskne roll Euroopa CO₂-heite vähendamise ja elurikkuse kaitse eesmärkide saavutamisel. ELi elurikkuse strateegias on selgelt öeldud, et ökosüsteemipõhise majandamise põhimõtte kohaldamiseks peaksid riiklikud mereruumi planeeringud hõlmama kõiki merendussektoreid ja -tegevusi ning piirkonnapõhiseid kaitse- ja majandamismeetmeid. Planeerimisega parandatakse ka erainvesteeringute kindlust ja prognoositavust ning sellega on võimalik edendada majandussektorete vahelist koostoimet. Mereruumi planeerimise

⁴⁹ Vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetele ja raamistikele, sh ÜRO säästva arengu eesmärkidele, ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonile ning meretöönormide konventsioonile.

direktiiviga⁵⁰ tagatakse, et võimalik negatiivne mõju looduskeskkonnale tehakse kindlaks ja seda välditakse planeerimisprotsessi väga varases etapis ning et riiklikud mereruumi planeeringud oleksid kooskõlas riiklike energia- ja kliimakavadega ning hea keskkonnaseisundiga, nagu on sätestatud merestrateegia raamdirektiivis.

Komisjon teeb järgmist:

- 2021. aasta märtsis toimunud riiklike mereruumi planeeringute vastuvõtmise järel esitab komisjon 2022. aastal aruande mereruumi planeerimise direktiivi rakendamise kohta ning koostab **ettepanekud selle kohta, kuidas saaks komisjon hõlbustada piiriülest koostööd** ja julgustada liikmesriike integreerima avamere taastuenergia arendamise eesmärgi oma riiklikesse ruumilistesse planeeringutesse;
- algatab 2021. aastal **merestrateegia raamdirektiivi läbivaatamise** ja selle tulemuste põhjal vaatab direktiivi 2023. aastaks vajaduse korral läbi;
- koostab **suunised mereruumi planeerimise ökosüsteemipõhise lähenemisviisi kohta** ja edendab mereruumi mitmeotstarbelist kasutamist, ühendades samas asukohas eri tegevused (nt merekultuurid ja avamere taastuenergia süsteemid).

4.2 Kodanikuaktiivsus ja maailmamerealased teadmised

Säästva sinise majanduse poliitika innustab kodanike kaasamist ja saab seeläbi ka paremaks.

Euroopa kodanikud ja eriti noored väärtustavad merede ja ookeanide head seisukorda kõrgelt ning toetavad nende suhtes jätkusuutlikku lähenemisviisi. Seda näitab üldsuse mure plastprügi pärast maailmameres, kuigi endiselt on väga oluline suurendada üldsuse teadlikkust merede ja ookeanide tähtsusest elu seisukohast Maal. Kaasaegsed mobiilirakendused võimaldavad kodanikel täheldatud keskkonnakahjustusi avastada, neid jälgida või neist teada anda. **Maailmamerega seotud kandidaatmissiooni** üks ülesanne on kasutada uusi viise ELi kodanike kaasamiseks ja nende mõjuvõimu suurendamiseks. See aitab tagada tulevaste ettevõtmiste keskkonnaalast terviklikkust ja toetab otseselt Euroopa rohelist kokkulepet.

- Komisjoni hiljutise algatusega *EU4Ocean Coalition*⁵¹ luuakse **Euroopa koolide võrgustikud**, mis toovad maailmamerega seotud probleemid klassiruumidesse. See võimaldab ookeanide kaitsega tegelevatel organisatsioonidel viia ellu ühisprojekte, et kaasata kodanikke ning suurendada mõju ja teavitustegevust.
- Komisjon teeb koostööd UNESCO valitsustevahelise okeanograafiakomisjoni, liikmesriikide ja rahvusvaheliste partneritega, et aidata kaasa ÜRO ookeaniteaduse kestliku arengu aastakümne (2021–2030) maailmamerealaste teadmiste programmile.

4.3 Merevesikonnad, piirkondlik koostöö ja rannikualade toetamine

Rannikualad ja saared on sinise majanduse põhitegijad. Kuna tihti asuvad nad samas vesikonnas, on piirkondliku koostöö kaudu ühiste probleemide lahendamisel ja ühiste hüvede kaitsmisel selge lisaväärtus. EL toetab jätkuvalt koostööd, töötab iga Euroopa merevesikonna jaoks välja kohandatud strateegiad ning laiendab koostööl põhinevat lähenemisviisi ka naaberriikidele, kellel on ELiga ühine vesikond, mere elusressursid ja geomajanduslikud tingimused.

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik.

⁵¹ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/node/4484>.

Merebasseinistrateegiad on osutunud tõhusaks, tuues kokku erinevad sidusrühmad (riikide valitsused, rannikupiirkonnad, linnad, uurimisinstituudid, haridusvõrgustikud ja ettevõtjad) ning võimaldades neil keskenduda konkreetsetele projektidele ja meetmetele (näiteks säästva turismi pakkumised), millega toetatakse säästvat sinist majandust. Komisjon toetab merebasseinipõhiseid ja makropiirkondlikke koostööraamistikke: Atlandi ookeani 2020. aasta tegevuskava,⁵² Vahemere lääneosa merendusstrateegiat,⁵³ Musta mere ühist merenduskaava,⁵⁴ ELi Aadria ja Joonia mere strateegiat⁵⁵ ning ELi Läänemere piirkonna strateegiat⁵⁶.

Üle poole ELi majutusettevõtetest asuvad rannikualadel ja 30 % ööbimistest toimub rannakuurortides. Mere- ja rannikuturism, mis on sinise majanduse tugisammas ja tihedalt seotud selle valdkonna paljude sektoritega, on pandeemia tõttu kõvasti kannatanud. Liikumispiirangud on mõjutanud töökohti ja elatusvahendeid ning oluliselt vähendanud sektori suutlikkust investeerida vastupidavamate ja kestlikumate teenuste ja tarneahelate arendamisse. Rannikualade kogukondade sotsiaalse vastupanuvõime suurendamiseks ning töökohtade loomise ja majanduslike võimaluste stimuleerimiseks tuleb teha investeeringuid. Seda arvesse võttes on komisjon loonud raamistiku, et taastada ohutu turism ning muuta sektorit vastupidavamaks ja kestlikumaks⁵⁷.

Kui viimastel aastatel ootavad reisijad üha enam kliimasõbralikke ja jätkusuutlikke reisikogemusi, siis pandeemia on veelgi suurendanud nõudlust nn aeglase turismi ja looduslike sihtkohtade järele. Eeldatakse, et jätkusuutlikkus muutub turismivalikutes olulisemaks kujuures taastumist veavad piirkondlikud ja kohalikud sihtkohad⁵⁸. Need ambitsioonid ja liikumine jätkusuutlikuma turismi ökosüsteemi suunas peaksid suunama rahaliste vahendite ja investeeringute kasutamist Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.

Euroopa rohelises kokkuleppes on võetud kohustus pöörata erilist tähelepanu ELi äärepoolseimate piirkondade rollile, pidades silmas nende haavatavust kliimamuutuste ja loodusõnnetustega silmitsi seistes, ning elurikkuse ja taastuvate energiaallikate ainulaadseid eeliseid.

Selleks et toetada rannikupiirkondade majanduse taastamist, kavatses komisjoni teha järgmist:

- aidata linnadel ja piirkondadel hallata rohe- ja digipööret kohalikul tasandil ning kasutada täiel määral ära ELi rahalisi vahendeid ja stiimuleid. Komisjon töötab välja **toetuspaketi** (kohalike roheliste kokkulepete kava) ja koostab **strateegilised suunised** (nt „Arukate linnade väljakutse“). Komisjon kutsub liikmesriike üles kaasama merebasseinide ja makropiirkondlikke strateegiaid ELi vahendite kavandamisse⁵⁹;
- edendada ja toetada ELi vahendite abil **mere- ja rannikuökoturismi** arengut. ELi toetuse eesmärk on tutvustada Euroopa mitmekesist merepärandit, hallata turismivooge nutikalt, mitmekesistada pakkumist ja laiendada hooajavälisest turismi;

⁵² <http://www.atlanticstrategy.eu/en>.

⁵³ <https://www.westmed-initiative.eu/>.

⁵⁴ <https://blackseablueconomy.eu/206/common-maritime-agenda-black-sea>.

⁵⁵ <https://www.adriatic-ionian.eu/>.

⁵⁶ <https://www.balticsea-region-strategy.eu/about/about>.

⁵⁷ Eelkõige teatisega turismi ja transpordi kohta 2020. aastal ja pärast seda, ELi vaksineerimisstrateegiaga, turvalise taasavamise teatisega, rohelise digitõendiga ning ELi taasavamise platvormi ja rakendusega.

⁵⁸ Maailma Turismiorganisatsiooni keskkonnahoidlikule reisi- ja turismimajandusele ülemineku põhimõtted.

⁵⁹ SWD(2020) 206 final.

- jätkata kooskõlas oma 2017. aasta teatisega⁶⁰ **äärepoolseimate piirkondade toetamist** nende suurte majandusvööndite pakutavate võimaluste ärakasutamisel, erakordselt mitmekesiste ökosüsteemide kaitsel, säästva sinise majanduse strateegiate väljatöötamisel ja parimate tavade vahetamisel, et tegeleda nende ühiste kliimamuutustega kohanemise probleemidega;
- luua tihedad suhted **naaberriikide ja laienemisprotsessis osalevate riikidega**, et arendada sinise majanduse tarneahelaid, millega tugevdatakse sidemeid ELiga (kooskõlas kaubanduspoliitika läbivaatamise teatisega). Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendist, ühinemiseelse abi rahastamisvahendist ja muudest ELi vahenditest antakse jätkuvalt toetust koostööalgatustele, eelkõige Vahemere Liidu teise ministrite deklaratsiooni (säästva sinise majanduse kohta),⁶¹ uuendatud partnerluse (lõunapoolsete naaberriikidega)⁶² ning Lääne-Balkani riikide majandus- ja investeerimiskava rakendamiseks.

4.4 Meresõidu turvalisus

Ohutu ja turvaline mereruum on eeltingimus, et kaitsta ELi strateegilisi huve (näiteks meresõiduvabadust, välispiiri kontrolli või oluliste materjalide tarneid) ning majandustegevust ja kodanikke nii merel kui ka maismaal.

ELi meresõidu turvalisuse strateegias ja sellega seotud tegevuskavas on esitatud koostöömeetmed meresõidu turvalisusega seotud sise- ja välisprobleemide lahendamiseks. Üheks selliseks probleemiks on keskkonnaohutus, mis hõlmab kliimamuutusteks valmisolekut ja nendega toimetulekut ning ebaseadusliku heite, jäätmete ladestamise, õnnetuste ja muude keskkonnariskide ennetamist. Teabe, sealhulgas kohapealsete õhu- ja satelliitandmete vahetamine on oluline tegur turvaprobleemide lahendamisel, merel toimuva ebaseadusliku tegevuse ärahoidmisel ja seaduste jõustamisel. Kolme peamise ELi ameti⁶³ koostöö rannikuvalveülesannete täitmisel annab märkimisväärse mastaabisäästu, vähendades kattuvusi, arendades mitmeotstarbelisi operatsioone ning jagades õhusõidukeid ja laevu otsingu- ja päästeoperatsioonideks, naftareostustõrjeks jne. Teabevahetuse tõhustamiseks on Euroopa Komisjon välja töötanud merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskonna (CISE)⁶⁴.

CISE võimaldab erinevatel tsiviil- ja militaarsektori asutustel (meretranspordi ohutus, kalanduskontroll, merereostuseks valmisolek ja sellele reageerimine, merekeskkonna kaitse, toll, piirikontroll, üldine õiguskaitse ja kaitse) vahetada teavet piiriüleselt ja reaajas kõigi merel aset leidvate juhtumite kohta. CISE on vabatahtlik. Selle praegust üleminekuetappi, mis kestab 2023. aastani, haldab Euroopa Meresõiduohutuse Amet tihedas koostöös liikmesriikide ja muude ELi asutustega. Amet on ka Copernicuse mereseireteenuse raames satelliitteenuste osutamise eest vastutav volitatud üksus.

Komisjon teeb järgmist:

- esitab sõltuvalt üleminekuetapi tulemustest ettepaneku **käivitada** 2024. aastal **CISE tööetapp**, et luua ELi mereseireasutuste vaheline täiemahuline teabevahetussüsteem.

4.5 Säästva sinise majanduse edendamine välismaal

⁶⁰ COM(2017) 623 final.

⁶¹ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>.

⁶² JOIN(2021) 2.

⁶³ EMSA, EFCA ja FRONTEX.

⁶⁴ <http://emsa.europa.eu/cise.html>.

Euroopa Liidu säästva sinise majanduse edendamine ei saa lõppeda meie piiridel. Paljud sinise majanduse väärtusahelad on üleilmsed ja avatud üleilmsele konkurentsile ning ELi ettevõtjad tegutsevad kogu maailmas. Meie vastutus ei seisne seega üksnes ELi turu kaitsmises jätkusuutmatute toodete ja tavade eest, vaid ka ELi ettevõtjatele võrdsete võimaluste tagamises maailmaturul ning ELi oskusteabe, keskkonnameetmete ja õigusriigi põhimõtte edendamises.

Kooskõlas 2016. aastal vastu võetud rahvusvahelise ookeanide majandamise kavaga⁶⁵ ja ÜRO mereõiguse konventsiooniga kehtestatud õigusraamistikuga jätkab komisjon tingimuste loomist säästva sinise majanduse edendamiseks rahvusvahelisel tasandil. EL jätkab ookeanide loodusvarade, sealhulgas kalavarude teaduspõhise majandamise edendamist, toetades ELi partnerluste ja kokkulepete raames merenduse säästvat arengut ning edendades piirkondlikes kalandusorganisatsioonides säästvat kalapüüki. Komisjon jätkab ELi määruste alusel võitlust ebaseadusliku kalapüügi ja mereandide valmistatud toodetega seotud pettuste vastu. Säästva kalapüügi partnerluslepingute kaudu jätkab EL kalavarude majandamise parandamist partnerriikides ja aitab arendada kohalikku majandust.

Rahvusvahelistel läbirääkimistel peaks EL seisma selle eest, et rahvusvahelise süvamerepõhja maavarasid ei oleks võimalik kasutada enne seda, kui süvamerekaevandamise mõju merekeskkonnale, elurikkusele ja inimtegevusele on piisavalt uuritud, ohtudest on aru saadud ning kasutatavate tehnoloogiate ja tootmistavade puhul on tõendatud, et need ei tekita keskkonnale tõsist kahju.

Komisjon teeb järgmist:

- toetab **ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni** osaliste 15. konverentsil 2020. aasta järgset ambitsioonikat üleilmset elurikkuse raamistikku, mille raames kaitstakse ja taastatakse mereökosüsteeme ja elupaiku ning mis sisaldab üleilmset kokkulepet kaitsta vähemalt 30 % maailma merealast;
- toetab ambitsioonika ja õiguslikult siduva **kokkuleppe sõlmimist mere elurikkuse kohta väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel** ÜRO mereõiguse konventsiooni 4. valitsustevahelisel konverentsil, et edendada avamerevarude kaitset ja säästvat kasutamist;
- juhib jõupingutusi, et saavutada **plasti käsitlev ülemaailmne kokkulepe** ja edendada plasti puhul ringmajanduse lähenemisviisi kasutuselevõttu, mis looks aluse tugevamaks ja kooskõlastatumaks üleilmseks reageerimiseks plastireostusele;
- jätkab tööd kalandustoetusi käsitlevate mitmepoolsete läbirääkimiste lõpuleviimiseks Maailma Kaubandusorganisatsioonis, rakendades säästva arengu eesmärki 14.6, et keelustada teatavad kalandustoetused, mis suurendavad liigset püügivõimsust ja ülepüüki, ning kaotada toetused, mis aitavad kaasa ebaseaduslikule, teatamata ja reguleerimata kalapüügile;
- kasutab kogu oma diplomaatilist võimekust ja teavitustegevust, et aidata sõlmida Antarktika vete elusressursside kaitse komisjoni raames kokkulepe kolme suure merekaitseala määramise kohta Lõuna-Jäämeres (Ida-Antarktika, Weddelli meri ja Antarktika poolsaar);
- **toetab ELi mittekuuluvaid riike** nende säästva, kaasava ja õiglase sinise majanduse edendamisel ja mitmekesistamisel. Sellega tagatakse rahaline toetus mitmest

⁶⁵ SWD(2016) 352 final.

rahastamisallikast, mida saab kasutada säästva sinise majanduse lähenemisviisi integreerimiseks ookeanide majandamise alasesse koostöösse terves maailmas. Komisjon kaalub **ELi-Aafrika sinise rakkerühma** moodustamist;

- toetab mitmepoolseid algatusi, näiteks ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümnet ja ÜRO ookeaniteaduse kestliku arengu aastakümnet (2021–2030), eelkõige ookeanivaatluse, nende modelleerimise ja andmejägamistaristu valdkonnas;
- edendab mereruumi planeerimist rahvusvaheliselt, UNESCO valitsustevahelise okeanograafiakomisjoniga tehtava koostöö⁶⁶ kaudu;
- ajakohastab oma **rahvusvahelise ookeanide majandamise kava**, võttes arvesse hiljutisi konsultatsioone ja rahvusvahelise ookeanide majandamise foorumi soovitusi. Kavaga tuleks tagada, et sinine majandus kaitseb mereökosüsteemi ega kahjusta seda, sellega tuleks edendada läbipaistvat ja kaasavat otsustamist ning tõsta sotsiaalse kestlikkuse standardeid.

5. KOKKUVÕTE

Käesolevas teatises esitatakse komisjoni ettepanekud selle aastakümne merenduspoliitika kohta, et muuta Euroopa rohelises kokkuleppes kavandatud üleminek ookeanimajanduses reaalsuseks. Tegevuskava täiendatakse eelseisva missiooniga „Ookean, mered ja veed“. Komisjon teeb vajaduse korral koostööd Euroopa Parlamendi, nõukogu ja teiste ELi institutsioonidega, et viia ellu esitatud tegevuskava ja meetmed. Kavaga pöörduetakse kõigi merendusvaldkonna sidusrühmade poole, et kaasata nad säästva sinise majanduse õiglasse ja erapooletusse kujundamisse.

⁶⁶ „Ühine tegevuskava merealade/mereruumi planeerimise protsesside kiirendamiseks kogu maailmas“, märts 2017.